

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

IV. Vtrum Deus sit etia[m] in spatijs aliquibus extra cœlum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

vbique: per se vero, cui non conuenit esse vbique per accidens, nimirum ratione alicuius suppositionis. Iam ergo licet hoc modo nulla creatura naturaliter possit esse vbique, potest tamen esse alio illo modo. Quia si ponamus, materiam primam esse eiusdem rationis in omnibus creaturis, tum illa, ratione diuersarum partium, erit vbique etiam naturaliter, vt indicat S. Thomas ibidem ad primum. Si etiam supponamus, nullum aliud corpus esse, præter vnum aliquod granum milij, iam illud erit vbique; per accidens, etiam sine alio nouo miraculo, vt fatetur etiã S. Thomas cod. a. 4. in Corp.

Sed & supernaturaliter, ac per absolutam Dei potentiam, nihil obstat, quo minus etiam stante hoc toto vniuerso; imo etiam crescente eius magnitudine, res aliqua creata, præsertim incorporea, secundum se totam sit vbique in toto vniuerso, non quidem ipsamet illa vbiquitate & Omnipræsentia DEI, quam eius propriam esse diximus, sed aliqua participata vi longe inferioris ordinis, vt recte docent Scotus in 4. d. 10. quæst. 2. art. 3. Sotus 4. Physic. quæst. 2. art. 3. Roffensis lib. 1. de Eucharistia contra Oecolampadium cap. 33. Suarez 1. p. lib. 2. de Deo cap. 2. n. 12: & 3. p. d. 37. sec. 4. & probabile censet Gregorius de Valentia hic quæst. 8. p. 4. Ratio est; quia nulla adferri potest ratio, quæ ostendat hac in re implicationem contradictionis.

Affertio XI. Reipsa tamen, & de facto, nulla creatura pura est vbique totaliter; Ita cum Sancto Thoma loc. cit. habet communis Doctorum sententia: contra Durandum in 1. d. 37. p. 2, quæst. 1. & 2. qui Angelum docet esse necessario vbique præsentem, eo modo, quo præsens alicui loco dici potest; de qua re ex instituto agendum disp. 5. Probatur ex Scriptura & SS. Patribus, qui tum Angelis, tum etiam cæteris rebus omnibus creatis tribuunt motum localem, qui repugnat subiecto existenti vbique. Ratio contra Durandum est. Quia proprietates rei cuiusque respondent ipsi essentia eiusdem rei: cum ergo essentia cuiusque rei sit finita, etiam Esse in loco, quæ eius proprietas est, necessario finita est; ita vt detur determinatus aliquis & finitus locus, quo maiorem occupare res naturaliter non possit.

Addit tamen Durandus cit. quæst. 1. num. 33. Angelum non idcirco esse vbique, sicut Deus est vbique. Quia vel nullus Angelus potest omnia corpora mouere localiter: vel quia Deus est vbique, sicut causa replens omnem locum suis effectibus: & sicut causa conseruans omnem locum, & omne locatum; & sicut causa, cuius prima operatio non supponit existentiam loci, vel locati, ad hoc, vt agat; sed totum producit. Angelus vero nullo istorum modorum est vbique; sed solum sicut illud, quod ex ordine nature habet habitudinem ad mouendum quodlibet corpus: propter quod ex eodem ordine habet, quod sit cuiuslibet corpori præsens quia sine præsentia non potest mouere. Ita Durandus. Dixi vero puram Creaturã; quia Christum secundum humanitatem non esse vbique, ex instituto probandum est contra Vbiquistas tom. 4. de Incarnatione

DVBIUM IV.

Verum Deus sit etiam in aliquibus spatys, extra cælum & mundum; & quid sentiendum de vacuo.

Ad S. Thom. 1. p. q. 8. a. 1. & 2.

RES hæc etiamnum admodum controuersa est inter Theologos, etiam si à S. Thoma ex instituto non pertractetur. Nam quod ad spatia imaginaria extra cælum attinet, affirmatiuam sententiam tuentur Maior in 1. d. 37. quæst. 2. & in 2. dist. 1. quæst. 1. Palatius in 1. dist. 37. disput. 2. Marsilius Ficinus lib. 2. de immort. anim. cap. 6. Caietanus in Ioann. capit. 12. Sotus lib. 4. Physic. quæstio. 2. Fonseca lib. 5. Metaphysic. cap. 15. quæst. 9. sec. 4. Molina hic quæst. 8. art. 1. disp. 3. Gregorius de Valentia quæst. 8. pun. 1. Zumel ead. quæst. 8. art. 2. Suarez tom. 2. Metaphys. disp. 30. sec. 7. à num. 30. Idem senserunt Plato, Aristoteles, & alij Philosophi apud Eugubinum lib. 4. perenn. philof. cap. 1. & 2. Et citatur pro eadem S. Augustinus lib. 11. de ciuit. cap. 5. quasi id eo loco expresse senserit. Fauct etiã S. Thomas quodl. 11. a. 1. vbi dicit, *Deum nõ tanum esse in his que sunt, sed etiã que possumus imaginari.*

Negatiuam autem sententiam tradunt Richardus in 1. dist. 37. a. 1. quæst. 4. Scorus, Lycherus, Bargius ibid. quæst. num. Marsilius quæst. 39. art. 2. Capreolus d. 37. quæst. vn. ad 4. Scoti, & communis Thomistarum, qui cum assentiant, Deum non esse in aliquo aliter, quam per operationem, consequens est; Deum, ex eorum sententia, in vacuo, aut spatijs illis imaginarijs esse non posse. Eandem sententiam magna contentione propugnat Vasquez hic disp. 29. cap. 2. & de spatijs illis imaginarijs sequitur Gillius l. 2. tract. 9. c. 18. num. 5.

Equidem semper existimaui, hac de re vix posse controuersiam esse, nisi de nomine & modo loquendi, vt etiam notarunt Gregorius de Valentia, Molina, & Suarez; cum hæc duo, quæ ad rem ipsam pertinent, apud omnes sint in confesso. Primum est. Dei existentiam & immensitatem mundi huius ambitu non contineri, definiri, aut concludi, vt patet ex dub. præced. Alterum est. Deum non ita esse extra mundum, vt illic sit, tanquam in aliquo vero, reali, ac positiuo loco; aut quasi illic habeat realem in seipso extensionem, per infinita quædam, seu vera, seu imaginaria spatia; quia nec vllus illic est realis locus, aut reale spatium: nec etiam vlla in Deum cadere potest extensio, qui summè spiritualis est. Dubium nunc manet de modo loquendi potius, quam de re ipsa; an vere ac proprio quodam sensu dici possit, Deum esse in spatijs quibusdam extramundis, vel alicubi extra mundum, aut simpliciter extra-

mun-

mundum : cum quo connexa est etiam similis quaestio ; An Deus esset etiam in vacuo , si eiusmodi vacuum daretur ; ad quas quaestiones sequentibus assertionibus respondeo.

3 Assertio I. Deus simpliciter & absolute loquendo , non est in spatijs imaginarijs , seu vili spacijs , aut spatio extra mundum . Ita Authores secunda sententia ; & consentiunt Patres , dum docent , ante mundum conditum Deum nusquam fuisse , nisi in seipso : in quibus Tertullianus lib. cont. Praxeam capit. 5. vbi ait : *Ante omnia DEVS erat solus , ipse sibi & mundus , & locus , & omnia.* Idem docent S. Augustinus in Psalm. 122. vers. 5. *Qui habitas in caelis.* Bernardus lib. 5. de consid. capit. 6. vbi ait : *Alius vero ubi erat antequam mundus fieret , ubi est : non est quod queras ultra , ubi erat ; prater ipsum nihil erat : ergo in seipso erat.* Quibus concinunt antiqui illi versiculi quos recitat Dionysius Carthusianus in 1. dist. 37. quaest. 1. dum a Theologis hac in re usurpati , quos inferius referimus assert. 4. Eandem fuisse sententiam Augustini in eo ipso loco , qui pro opposita sententia fuit citatus , paulo post ostendimus . Omitto aliorum Patrum testimonia , quae videri possunt apud Vasquez l. c.

Probatur assertio primo . Quia nemo vere & proprie dici potest , esse in spatio solum ficto & imaginario , quod plane non ens , seu ens mere fictitium est ; sed spacium illud extra mundum est spacium solummodo fictum , re ipsa vero plane nihil , & non ens : Ergo vere & proprie dici non potest DEVM esse , in illo spatio extra caelum . Maior probatur ex Aristotele 4. Physic. text. 18. vbi ait : *Semper id quod alicubi est , & ipsum esse aliquid , & aliud aliquid extra ipsum.* Vbi aperte docet , nihil dici posse esse in eo , quod penitus nihil , ac non ens est . In quem sensum etiam Bonaventura in 1. distinct. 37. punc. 2. artic. 1. quaest. 2. ait : *stultum esse dicere , DEVM esse in eo quod nihil est.* Nec vero quisquam negaret absurdum esse dicere , Deum esse in Hircoceruo , aut Hippocentauro . Et ratio est ; quia cum aliquid dicitur esse alicubi , significatur habitudo quadam ad illud , & denominatio realis , saltem extrinseca ab illo : at vero ab eo , quod nihil est , non potest fieri vlla denominatio realis , vt patet : Ergo , &c.

4 Minor propositio probatur . Quia si spacium illud non esset merum nihil , & non Ens , saltem esset verum aliquid spacium : nihil enim aliud , extra mundum vniuersum , & rem omnem creatam fingi potest : sed non est verum aliquid spacium . Tum quia ab omnibus vocatur spacium *imaginarium* ; quod autem solum imaginarie est tale , vere non est tale . Tum quia , si verum aliquid spacium esset , infinitum esset ; quod est absurdum ex dub. 2. Tum quia spacium proprie dictum non est , nisi capacitas & intercapedo , seu interuallum aliquibus terminis interceptum , vt patet ex communi notione vocabuli , & vsu loquendi : extra mun-

dum vero nulli sunt eiusmodi termini , sed mera ac nudissima negatio creati entis : Ergo non est ibi verum aliquid spacium , sed merum nihil & non ens .

Secundo . Si Deus esset in spatijs extra mundum , tunc in illis fuisset etiam ante mundum conditum : Sed hoc non potest dici : Ergo , &c. Maior patet ; quia Authores contrariae sententiae dicunt Deum semper & necessario , ac ex vi suae immensitatis , esse in illis spatijs . Minor probatur . Quia spatia illa , ante mundum conditum , eodem modo se habebant , sicut tempora imaginaria ante eiusdem mundi conditionem , vt docet sanctus Augustinus lib. 11. de ciuitat. Dei capit. 5. & satis agnoscit Suarez loco citat. Sed non recte dici potest , Deum fuisse in tempore , ante mundum conditum . Ergo nec vere dici potest fuisse in illis spatijs imaginarijs , ante mundum conditum .

Tertio . Vbi Deus est per essentiam , ibi est etiam per praesentiam , & potentiam , iuxta S. Thomam hic quaest. 8. art. 3. & communem : sed in spatijs extra mundum non est Deus per potentiam ; cum ibi nihil operetur ad extra : Ergo nec est ibi per essentiam .

Quarto . Eadem est expressa sententia Sancti Augustini lib. 11. de ciuit. Dei cap. 5. qui proinde immerito pro contraria sententia citatur . Rem non satis a Vasquio explicatam ita declaro . Dixerit enim illic Sanctus Augustinus contra Philosophos , asserentes , mundum fuisse ab aeterno , & non primum in tempore : a Deo creatum ; eo quod alias fatendum esset , Deum infinito tempore otiatum fuisse ; quod illis absurdum videbatur : quos Sanctus Augustinus ita redarguit : Si infinita admittenda sunt tempora , ante creatum mundum , in quibus DEVS fuerit otiatum , vt ipsi dicebant , tum etiam infinita admittenda esse loca seu spatia , extra hunc mundum , in quibus DEVS ab aeterno fuerit , atque etiamnum sit . Tum facta hac suppositione , ita quasi ad hominem argumentatur : Aut Deus in illis spatijs operatus est aliquid ; aut nihil : Si operatus est aliquid ; ergo necesse erit dicere , ab eo factos infinitos mundos : quod ipsimet tamen aduersarij velut absurdum negabant . Si nihil operatus fuit in illis spatijs , tum etiam absurdum illis videri non debet , DEVM in tempore illo infinito nihil fuisse operatum . Quod si uero dicant aduersarij , extra mundum nulla esse spatia locorum , & homines falli , imaginantes sibi talia loca , in quibus sit Deus ; tum etiam pariter illis respondetur , eos non minus inaniter ante mundum cogitare infinita tempora , quibus DEVS vacauerit . Hic est discursus sancti Augustini ; ex quo patet , ipsum infinita illa spatia extra mundum , Deumque in illis existentem , nequaquam ex sua posuisse sententia ; sed solum facta suppositione , ex mente aduersariorum , vt eos ad absurdum deduceret , atque pariter obiectam ab eis absurditatis speciem amoliretur .

Verba S. Augustini loco cit. sunt ista, si (Philosophi illi) infinita spatia temporis ante mundum cogitant, in quibus eis non videatur DEVS ab opere cessare potuisse; similiter ergo cogitent extra mundum infinita spatia locorum: in quibus si quisquam dicat, non potuisse vacare Omnipotentem, nonne consequens erit, ut innumerabiles mundos cum Epicuro somnare cogatur? &c. An forte (potius) substantiam DEI, quam nec includunt, nec determinant, nec distendunt loco, sed eum sicut de DEO sentire dignum est, fatentur incorporea, presentia ubique totum, à tantis locorum extra mundum spatij (qua nimirum Philosophi illi ex hypothesi admittere coguntur) absentem esse dicturi sunt, & vno tantum, atque in comparatione illius infinitatis, tam ex quo loco, in quo mundus est, occupatum? Non opinor eos in hac vaniloquia progressuros &c: facta nimirum suppositione, quam ex mente aduersariorum præmiserat, dari videlicet extra mundum eiusmodi locorum spatia. Et denique in fine capituli concludit: Quod si dicunt, inanes esse hominum cogitationes; quibus infinita imaginantur loca, cum locus nullus sit præter mundum: respondetur eis, isto modo (etiam) inaniter homines (ipsum nimirum illos Philosophos) cogitare præterita tempora vacationis Dei; cum nullum tempus sit ante mundum. Vbi aperte vides, tantum à mente Sancti Augustini abesse, ut existimaret, infinita locorum spatia extra mundum esse, in quibus Deus existeret, ut potius hoc non minus pro absurdo haberet, quam quod Philosophi illi asserbant, fuisse infinita tempora ante mundum, & Deum in illis.

Neque vero huic sententiæ aduersatur Sanctus Thomas cit. quodlib. 11. art. 1. Solum enim vult dicere, imaginationem cuiuscunque rei existentis, secum etiam necessario trahere imaginationem presentie DEI; nec fieri posse, ut res aliqua cogitetur existere, quin etiam DEVS in ea existere cogitetur, ex hypothesi.

Neque item huic assertioni obstat illud, quod quidam recentiores dicunt, Deum realiter existere in spatio extra hunc mundum, etsi desit ratio seu habitudo ad ipsum spatium, in quo est. Nam præterquam quod habitudo illa (que vniuersim in presenti solum est rationis) sequitur existentiam DEI in aliquo; hoc ipso, quod nulla est habitudo ad spatium, nec vlla denominatio realis à spatio (quam tamen alioqui etiam præter absolutam presentiam significari dicunt, cum aliquid dicitur esse in loco) non potest vere dici, Deum esse in spatio extra hunc mundum.

Assertio II. Non recte etiam simpliciter dicitur, Deum esse alicubi, seu alibi extra mundum. Ita communis Authorum, quos citauimus pro secunda sententiâ, & consentiunt Bonauentura, & Richardus citandi assert. 3. Probatur ex dictis. Quia alicubi vel alibi sunt aduerbia loci; ac proinde in presenti significant aliquid extra mundum, à Deo distinctum, in quo sit

DEVS, iuxta citatum locum Aristotelis; sed non est locus extra mundum, imo nihil est extra mundum à Deo distinctum, in quo sit Deus; Ergo. &c.

Assertio III. Non vere etiam sine addito dicitur, Deum esse extra mundum, si quouis modo indicetur, esse in alio, quam in seipso. Est idem communis apud citatos. Ratio est eadem. Quia extra mundum aliud nihil est, in quo sit Deus. Et sane in rigore verborum, & iuxta proprietatem sermonis, Extra & Intra ad locum relata, ex communi loquendi vsu non priuatiue aut contradictorie, sed contrarie sibi opponuntur: Ergo vbi nihil posituum est, proprie & strictè Extra non est, ad eoque nec aliquid extra.

Assertio IV. Deus tamen est non solum in hoc mundo, sed etiam in seipso, & quidem ab æterno, ac independentè ab omni mundo. In hac re conueniunt Auctores vtriusque sententiæ: & est communis doctrina SS. Patrum, qui dicunt, Deum in seipso fuisse, & esse ab æterno, independentè à mundo, ut dictum supra assert. 1. Præclare S. Augustinus in Psal. 122. Dicit, inquit, aliquis, ante quam faceret Deus sanctos vbi habitabas? In se habitabat: Deus apud se habitabat; & apud se est Deus. Eundem hac in ressequuntur omnes Theologi, speciatim etiam Aletensis 1. p. quest. 9. m. 4. Albertus dist. 37. art. 4. Corp. & ad vltimum, Bonauentura, Egidius, Argentina, Gabriel cit. dist. 37. dum aiunt, Deo ab æterno minime conuenire, vbi que esse, quatenus hoc loquendi modo significatur alibi esse, quam in se; secus si accipiatur pro eo, quod est in seipso esse. Idem habent versus antiqui, quos recitat Carthusianus d. 37. q. 1.

Die vbi tunc esset, cum præter eum nihil esset?

Tunc, vbi nunc; in se; quoniam sibi sufficit ipse.

His consentit etiam Vasquez loco c. nu. 6. Ratio patet, Quia existentia Dei vti que æterna est, ac independentè à mundo: Ergo Deus ante mundum, & independentè à mundo existebat: non in alio; Ergo in seipso tantum. Eandem vero existentiam Dei, cum absoluta, necessaria, & immutabilis sit, vti que necesse est, etiamnum perdurare. Ergo Deus etiamnum est in seipso independentè à mundo.

Vnde sequitur etiam non esse tantum in hoc mundo; si enim in seipso quoque existit, inexplicabili quadam immensitate, & quidem independentè à mundo, certe non in mundo tantum existit, eo presentie modo, qui iuxta vltimum sui complementum (quod est denominatio extrinseca, seu respectus rationis) dependet à mundo, ut dictum dub. præced. Quod etiam docuit S. Thomas 1. dist. 37. quest. 2. art. 3. vbi ait: Deo non conuenire ab æterno vbi que esse; non defectu sui; sed defectu rerum, quæ ab æterno non fuerunt, ut alicubi Deus esset. Nec tamen illa Dei existentia, ab hac respectiua simpliciter, alia dicenda est; sed eadem: illic absolute & secundum se spectata, hic cum respectu rationis, & denominatione extrinseca. Neque vero vocula in se, in presenti significat locum,

sed

sed independentiam, ab alio loco; & illam, vt ita dicam, perfectitatem existentia Dei.

Assertio V. Recte quoque dici potest, Deum esse extra mundum, si vel addatur in seipso tantum, vel certe vocula *Extra* solum accipiat. negatiue pro eo, quod est, non intra tantum. Ita præter Authores primæ sententia Richardus in 1. distinct. 37. artic. 1. quest. 4. vbi ait: *Respondeo, quod DEVM esse extra mundum dupliciter potest intelligi: vno modo ita, quod immensitas eius excedit mundum; & sic verum est, DEVM extra mundum esse. &c. Alio modo potest intelligi, DEVM esse extra mundum ita, quod sit dare spatium extra mundum, in quo sit DEVS; & sic falsum est. Hoc enim potest, esset confirmare opinionem illorum, qui opinantur, ultra vltimum celum esse spatium infinitum, quæ opinio falsa est. Item Bonauentura dist. 37. punc. 2. artic. 1. quest. 3. *Extra*, inquit, vno modo dicitur *scilicet* positionem; & sic impossibile est, DEVM esse extra omnem locum. Alio modo, *Ante* & *Extra* dicuntur excessum; & superexcellentiã diuine immensitatis, & æternitatis, respectu temporis & loci: & sic concedendum est, quod DEVS est ante tempus; & extra omnem locum. Eodem sensu Bannes hic quest. 8. artic. 2. ait, DEVM non esse actu in loco extra cælum; esse tamen extra cælum in seipso; si particula *Extra* accipiat pro eo, quod non est intra limitate. Idem absolute, & simpliciter asserit Gillius loc. citat. cap. 20. vbi ait: *Certa sententia est, DEVM existere actu & realiter extra mundum, & super omnes calos: quod accipiendum iuxta explicationem dictam.**

Sed nec cæteri Auctores, pro secunda sententia citati, alieni sunt ab hoc modo loquendi. Quamuis enim Vasquez loco citat. numer. 14. & 22. simpliciter negare videatur, Deum esse extra cælum, tamen numer. 16. concedit, cum dicta explicatione. *DEVS*, inquit, aut alius spiritus esse non potest extra cælum in alio, quam in seipso. Imo etiam citat. numer. 14. paulo antea dixerat: *si corpus extra cælum non dicitur esse in aliquo spatio, nec in alio, quam in seipso, nulla ratione dici potest, DEVS, aut Angelus extra cælum in alio, quam in seipso esse.* Ratio est; tum quia hoc loquendi modo non significatur aliquid aliud, quam DEVM non circumferibi hoc vniuerso, sed habere existentiam in seipso, independentem ab hoc mundo; quod verum esse patet ex assert. præcedent. tum quia negari non potest, posse à DEO extra hunc mundum creari vel constitui, tum corpus, tum Angelum; qui reuera hoc sensu extra mundum esse dicentur; saltem in seipsis, si non in aliquo loco, vel spatio.

Dices. Imo etiam isti recte dicentur esse in aliquo spatio extra cælum. Respondetur primo; & hoc ipsum de vtroque negari à Vasquez citat. numer. 14. quia nec tum quidem esset aliqua vera interceptio seu interuallum intra terminos reales, ab illis substantijs distinctos, interceptum. Responderi potest secundo, cum eodem Vasquez numer. 16. & 24. aliam esse rationem DEI, sine spiritus, aliam corporis; nam hoc cum sit in seipso extensum, secum ip-

so fert extensionem in spatio, in quo est, ita vt saltem intra extimam eius superficiem, recte & vere concipiamus aliquod spatium interceptum; in quo proinde ipsum corpus esse dici potest: atqui DEVS in se minime extensus est; ac proinde nec per se aliquam spatij extensionem, facere potest. Idem cum Vasquio numer. 16. dico de Angelo, qui & ipsa quantitate, & extremis caret.

Assertio VI. Non est negandum, Deum esse in spatijs loci etiam vacuis, atque etiam intra illa, si quæ dentur. Negare hoc quidem videretur Vasquez loc. cit. num. 12. vbi negat, Deum, aut spiritum intra superficiem vacuum esse posse, & ipsam replere. Idem dicit; si cælum aliquod medium annihilaretur, aut nouus mundus hunc ambiens relicto in medio interuallo, conderetur. Quod quidem dupliciter asseri potest, nimirum vt sit vel questio nominis tantum, vel etiam rei. Rei quidem erit, si quis dicat, existentiam Dei finiri & terminari illa superficie ambiente vacuum, adeoque Deum extra superficiem; intra illud vacuum, nullo modo existere, nec in se quidem; sed prorsus excludi ab illo spatio. Et hoc videretur incredibile, & plane alienum ab immensitate Dei, in Scriptura ac Patribus ita prædicata, vt negent Deum eiusque existentiam vllis locis aut spatijs locorum terminari posse, vt dictum dub. præcedent. Et cum spiritus in tali vacuo esse ac permanere possit, annihilato v. g. corpore, quod antea erat in illo spatio, cur non etiam Deus? Accedit, quod hac ratione præsentia Dei futura esset discontinua, vtpote aliquo spatio interrupta & intercepta. Neque vero existimo Vasquium, & alios Authores eam assertionem hoc sensu negare.

Nominis autem questio erit, si tantum de vocibus, *spatium replere*, aut *in spatio esse*, questio sit. In qua etiam Deus non dicatur spatium hoc proprie replere, cum quantitate careat, & spatium illud nihilominus simpliciter vacuum dicatur, suamque capacitatem continendi aliquod corpus, retineat, vt dictum etiam dub. præced. assert. 6. non tamen video, cur negetur illic, siue in eo spatio Deum esse. Cum enim vacuum iuxta Aristotelem 4. Physic. sit locus carens corpore, & locus sit aptus capere corpora, non quia iam antea plenus est, sed potius, quia carens est alio corpore; nec sane illa ratione negari possit, si quod datur vacuum adæquatum alicui corpori, id vel maxime aptum fore, vt corpus infra illud existat; cur negabimus, in eo, seu intra illud, existere posse spiritum, adeoque etiam Deum? Quod si potest, fatendum etiam pariter erit, re ipsa ac necessario tunc in eo existiturum esse Deum si daretur.

Atque eadem est sententia non solum Auctorum primæ sententia, sed etiam Bonauentura cit. dist. 37. punc. 2. artic. 1. quest. 2. vbi ait: *Obijcit autem aliquis sic: intelligamus, corpus egredi à loco, nullo introeunte; tunc remanet vacuum. Aut ergo ibi est DEVS, aut non. Si sic: ergo in eo est, quod nihil est; quod stultum est dicere; Si non est; & ibi prius fuit; ergo videtur esse mensuratus, saltem per accidens. Ad hoc respondeo,*

inquit,

inquit, quod si per impossibile penatur, locum euacuari, tunc remanere intelligitur capacitas loci priuata: capacitas aliquid est, & in illa DEVS est, priuatio autem nihil est, & in illa DEVS esse non potest. Vbi videtur duo distinguere in illo loco, videlicet ipsam priuationem corporis, seu vacuitatem per se nude spectatam; secundo, vacuum in concreto, seu capacitatem illam superficiæ ambientis, vt apta est continere locatum: in illa vt sic, negat Deum esse; in hac affirmat. Idem cum eadem distinctione video nunc etiam tradi à Gillio lib. 2. tract. 9. cap. 19. num. 3.

Idem plane supponit S. Augustinus l. c. nimirum absurdum esse, vlla ponere locorum spatia, in quibus Deus præsens non addit. Idem significat S. Thomas hic q. 8. a. 2. cum docet, Deum esse vbiq; adeoque in omni loco, etiam vt locus est; hic autem de quo loquimur, locus est. Ergo.

Neque verò contra hanc assertionem procedunt argumenta superius facta contra spatia imaginaria: istud enim est verum & reale spatium; imò & verus locus: recte ergo dici potest, ibi & in illo aliquid esse. Atqui, dices, etiam illa vacuitas intra superficiem contenta, est merum nomen, adeoque vel negatio pura, vel certe priuatio. Ergo in illa nihil est, aut esse potest, vt supra argumentabamur. Respondetur, aliud esse vacuum, aliud vacuitatem: nos dicimus in vacuo, & intra vacuum esse Deum, non in vacuitate, vt loquuntur etiam Bonauentura & Gillius loc. cit. quantum & hæc non potest esse, nisi nominis questio.

Assertio VII. Deus absque omni sui mutatione reali, & omnia, si quæ de nouo dantur spatia, & loca replet; & priora, si desinant esse, deserit, per solam ipsarum rerum immutationem. Est extra controuersiam apud cit. & asseritur à Iustino Martyre dial. cont. Tryphonem, & à S. Augustino lib. 7. de ciuit. Dei c. 30. & l. 16. cap. 5. Ratio sumitur, tum ex dictis dub. præcedent. vbi docuimus, præsentiam Dei, in loco aut rebus creatis nihil reale saperaddere, Dei existentia

in seipso, sed solam denominationem extrinsecam; tum ab immutabilitate DEI, de qua quæst. seq. Vnde patebit, erroneum esse dicere, Deum in se ideo mutari, quod in his, aut illis rebus, seu locis esse primum incipiat. Secus est, si loquamur de mutatione relationis rationis, siue denominationis extrinsecæ, qua nepe respectus quidam extrinsecus præsentia variatur, vt rectè Vasquez loc. cit. num. 28. Idem fit in denominationibus, quæ sumuntur ab actione DEI transeunte.

Vnde colligitur, etiamsi totum hoc vniuersum localiter moueretur, secundum lineam rectam, (quod negant fieri posse Bannes hic artic. 2. & alij quidam recentiores, nisi ponatur extra hoc vniuersum realis quidam terminus, vnde sumi possit distantia noua, per motum acquirenda; à quibus dissentit Vasquez à numer. 25;) aut etiamsi Deus nouum mundum crearet, hoc destructo, tamen Deum nequaquam de loco in locum motum iri: quidquid sit de extrinsecæ denominatione in priore casu; in quo etsi concedant nonnulli, Deum per accidens, & extrinsecæ denominatione motum iri, ita vt in DEO solum respectus quidam extrinsecus præsentia & distantia varietur; rectius tamen negat Vasquez à numer. 25. quia DEVS cum sit non solum vbiq; sed etiam extra mundum in seipso, à re, nulla distare potest. Præclare hac de re S. Bonauentura citat. quæst. 2. Cum res, inquit, priuatur (seu definit esse) aufertur comparatio eius ad Deum: sed cum res mouetur, DEVM non dimittit, nec ad DEVM accedit: nec DEVS ad eam reuertitur; quia sic est in re, vt sit extra rem idem. Ideo nec reuertitur, nec nouum inuenit. Et hoc est intelligibile, si quis potest intelligere, quod DEVS sit immensus, simplex, & infinitus. Quia enim est immensus, ita est intra, quod extra: quia simplex, secundum vnum est idem, est intra & extra: quia infinitus, ideo nec dimittitur, nec acquiritur aliud in re: nec ab ipso itur ad ipsum, cum dimittitur, vt alibi & alibi inueniatur.

QVÆSTIO V.

De Immutabilitate, Æternitate, & Vnitate DEI.

S. Thomas 1. p. q. 9. 10. 11.

Ecce tria itidem attributa paucis expediri possunt; quæ proinde vna quæstione complectimur. Absoluetur verò hac quæstio tribus dubijs. I. An & qua ratione proprium Dei attributum sit esse immutabilem. II. In quo consistat attributum æternitatis; & qua ratione sit proprium Dei. III. An & qua ratione proprium Dei attributum sit, esse vnum.

DVBIVM I.

An & qua ratione proprium DEI attributum sit, esse immutabilem.

S. Thomas 1. p. q. 9. aa. 2.

DVplex mutabilitas in præsentia distingui potest; vna physica & realis, qua quid à parte rei, ac in se ipso aliter se habet nunc, quam antea; altera moralis, in quadam animi inconstantia, & propositi mutatione consistens; etiam omni physica & reali mutatione seclusa: de vtraque breuiter agendum.

Assertio